

Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset ry:n lausunto Sosiaali- ja terveysministeriön 3.3.2017 esittämään lausuntopyyntöön asiassa STM010:00/2015 liittyen *Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet – oppaaseen.*

Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry kiittää mahdollisuudesta lausua sekä lausuu kunnioittaen seuraavaa:

Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet – opas apuvälinetyötä tekeville ammattilaisille ja ohjeita asiakkaille

Opas on pääosiltaan erinomainen, sillä yhtenäisten valtakunnallisten käytäntöjen luominen on erittäin tärkeää ja lisää eri puolella Suomea asuvien vammaisten yhdenvertaisuutta asuinpaikasta riippumatta sekä lisää heidän yhdenvertaisuuttaan terveiden / vammattomien ihmisten kanssa. On tärkeää, että opas tulee niin kaikkien terveydenhuollon ammattilaisten kuin apuvälineitä tarvitsevien asiakkaiden saataville. Lisäksi oppaassa on huomioitu hyvin asiakaslähtöisyys ja moniammatillisuus. FYSI ry lausuu oppaan niihin osiin, joissa olisi tarkentamisen varaa, jotta yhdenvertaisuus- ja vammaispalvelulain sekä muun apuvälinepalvelua ohjaavan lainsäädännön mukaiset perusteet täyttyisivät.

Oppaassa mainitaan, että apuvälineitä tarvitsevien asiakkaiden tulee saada palveluita tasapuolisesti asuinkunnasta riippumatta. Oppaassa mainitaan lisäksi kuitenkin se, että maakunnat voivat tarkentaa omia toimintakäytäntöjään siltä osin, miten sosiaali- ja terveyspalvelut on alueella organisoitu. Tämä lisäys eri maakuntien toimintakäytäntöjen tarkennuksen mahdollisuudesta saattaa mahdollisesti eri kunnissa asuvat apuvälineitä tarvitsevat asiakkaat eriarvoiseen asemaan. Mikäli tarkennukset sallitaan eri maakunnissa, tulisi kuitenkin varmistaa, että tarkennuksienkin jälkeen eri kunnissa asuvien asiakkaiden yhdenvertainen asema säilyy ja apuvälineiden luovuttamista koskevat lainsäädännön perusteet toteutuvat. Tämä kohta vaatii tarkennusta, jotta yhdenvertaisuus toteutuisi joka kunnassa.

Oppaassa mainitaan kulloinkin tarvittavien asianmukaisten ja oikea-aikaisten apuvälinepalveluiden tärkeys. Tässä olisi tärkeää huomioida oikea-aikaisesti luovutettujen asianmukaisten apuvälineiden ennaltaehkäisevä vaikutus toimintakyvyn ylläpitämiseen (eli toimintakyvyn romahtamisen välttämiseen) ja myös mahdollisimman itsenäisen ja yhdenvertaisen elämän turvaaminen apuvälineiden avulla. Esimerkiksi sähköpyörätuolin oikea-aikainen luovutus sitä tarvitsevalle lisää elinpiiriä ja mahdollistaa suoritukset ja osallistumisen, esim. ulkoilun, asioinnin, harrastuksissa käymisen, sosiaaliset suhteet tai opiskelun / työssä käynnin. Apuvälineiden ennaltaehkäisevä luovuttaminen lisää toimintakykyä erityisesti joissain rasitusintoleranssisairauksissa.

Oppaassa sanotaan, että apuvälineiden luovutuksen edellytyksenä on sellainen lääketieteellisin perustein todettu sairaus, vamma tai kehitysviivästymä, joka heikentää potilaan toimintakykyä ja vaikeuttaa itsenäistä suoriutumista. Tätä perustetta tulisi tarkentaa, jotta yhdenvertaisuus toteutuisi varmasti kaikkien apuvälinettä tarvitsevien ihmisten kohdalla. Luovutusperusteissa tulisi ottaa selkeämmin huomioon myös ne, joilla ei ole mitään diagnoosia, mutta liikunta- ja toimintakyky on alentunut jostain syystä siten, että henkilöllä on ilmeinen apuvälinetarve. Tässä esimerkkinä mm. harvinaissairaat tai ultraharvinaisia sairauksia sairastavat henkilöt, joilla diagnoosin saamiseen voi kulua jopa vuosikymmeniä tai diagnoosia ei löydy lainkaan. Perusteisiin olisi tärkeää lisätä harvinaissairaiden kansallisen ohjelman ohjausryhmän raportin tulokset, jossa mainitaan mm., että pienen esiintyvyytensä sekä asiantuntemuksen harvinaisuuden vuoksi harvinaiset sairaudet edellyttävät erityistoimia palvelujärjestelmässä, jotta niitä sairastavien oikeus laadukkaaseen hoitoon ja kuntoutukseen toteutuisi yhdenvertaisesti. Väestöstä harvinaissairaita on noin kuusi prosenttia ja terveydenhuollon palveluiden suurkanikäyttäjistä merkittävästi suurempi osa, joten harvinaissairaiden ryhmä on perusteltua huomioida sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisessä.

Kohta harrastusvälineet (sivu 5): *Vammaisen henkilön vapaa-ajan harrastusvälineet ovat vammaispalvelusta harkinnanvaraisena myönnettäviä välineitä, joiden hankintaan asiakas voi hakea tukea oman kuntansa sosiaalitoimelta. Terveystieteiden tutkimus ei korvaa harrastusvälineitä lääketieteellisen kuntoutuksen apuvälineinä. Jokaisella tulisi vammasta riippumatta olla mahdollisuus samoihin harrastuksiin ja vapaa-ajan toimintaan kuin vammattomilla, kuitenkin kohtuuden rajoissa. Moni harrastus, esim. liikunnallinen harrastus, tukee toimintakykyä ja sitä kautta suorituksia ja osallistumista. Harrastusvälineiden myönnettävyys harkinnanvaraisina apuvälineinä saattaa heikentää vammaisten yhdenvertaisuutta suhteessa toisiinsa sekä vammattomiin.*

Helsingissä 10.4.2017

Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry

Paula Sarias
puheenjohtaja
paula.sarias@fysios.fi
0400 687 243

Leila Salonen
toiminnanjohtaja
leila.salonen@fysi.fi
040 749 8706

LÄHTEET:

Harvinaisten sairauksien kansallinen ohjelma 2014–2017. Ohjausryhmän raportti
Vammaispalvelulaki
Yhdenvertaisuuslaki
Vammaispalvelujen käsikirja